

PETRONEL ZAHARIUC

SORIN GRIGORUȚĂ

(editori)

Ieromonahul Andronic

Călătoria la Ierusalim

(1859)

DOXOLOGIA

Iași, 2023

CUPRINS

Introducere <i>(Petronel Zahariuc)</i>	7
Călătoria la Dătătorul de Viață Mormânt al Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și la celelalte Sfinte Locuri și istorie pentru Sfânta Cetate Ierusalim	25

INTRODUCERE

După câțiva ani am ajuns, de această dată împreună cu Sorin Grigoruță, la sfârșitul „călătoriei”¹ îndreptate către editarea unui nou manuscris: *Călătoria la Dătătoriuil de Viiățã Mormânt al Domnului Dumnezeu și Mântuitoriului nostru Iisus Hristos și la celelalte Sfinte Locuri și Istorie pentru Sfânta Cetate Ierusalim*, care îl are drept autor pe harnicul cronicar și copist din mănăstirile Neamț și Secu, ieromonahul (arhimandritul) Andronic (Popovici, Badenschi). Manuscrisul, păstrat la Arhivele Naționale din Chișinău, face parte din Colecția de documente, manuscrise și cartea rară a mănăstirii Noul Neamț (Chițcani) din Basarabia². Manuscrisul, în cea mai mare parte, este inedit, bucurându-se doar de o prezentare în excelentul *Catalog al Colecției Bibliotecii Noul Neamț (sec. XIV-XIX)*, alcătuit de Valentina Ovcinicova-Pelin, în 1989³, și de câteva pagini, răzlețe, publicate

* Acest volum face parte dintre rezultatele proiectului de cercetare UEFISCDI, PN-III-P4-ID-PCE-2020-0863.

¹ O primă formă a acestei introduceri: Petronel Zahariuc, *Despre același ieromonah Andronic de la mănăstirile Neamț și Secu, însă despre o altă călătorie: la Ierusalim (1859)*, în *Historia est Magistra Vitae. Civilizație, valori, paradigme, personalități. In honorem profesor Ion Eremia*, vol. coordonat de Liliana Rotaru, Biblioteca Științifică Centrală, Secția editorial-poligrafică, Chișinău, 2019, pp. 234-243.

² Arhivele Naționale ale Republicii Moldova, Chișinău, Fond 2119, op. 3, nr. 43 (în continuare: ANRM).

³ *Catalogul general al manuscriselor moldovenești păstrate în URSS. Colecția Bibliotecii Mănăstirii Noul-Neamț (sec. XIV-XIX)*, alcătuitor V. Ovcinicova-Pelin, Chișinău, 1989, p. 287, nr. 108 <43>.

de ieromonahul Iosif (Pavlinciuc)⁴. Acest statut al manuscrisului, însă și al altora din acest fond, are mai multe cauze, mai mult sau mai puțin binecuvântate. O cauză este aceea că manuscrisul a fost considerat o copie a unui alt manuscris, tot al unei călătorii la Sfântul Mormânt, păstrat în aceeași colecție și datorat unui alt însemnat cărturar din obștea mănăstirilor Neamț și Secu, ieromonahul Chiriac (Dobrovici)⁵, copiat chiar de ieromonahul Andronic (Popovici), care a fost publicat parțial în 1936 de George Giuglea⁶. Altă cauză este începutul încâlcit și istoria zbuciumată a acestei Colecții, dar și a mănăstirii care a creat-o⁷, ceea ce a făcut ca, tocmai în miezul renașterii naționale din Basarabia, în 1989, neprețuitele piese ale Colecției să fie aduse la cunoștința celor interesați în catalogul amintit mai sus. Și o ultimă cauză, pe care o amintesc aici, este viața, și viața de după moarte, a autorului acestui manuscris, ieromonahul și arhimandritul Andronic, unul dintre ctitorii așezământului eclesial de pe malul Nistrului, mănăstirea Noul Neamț, prin ruperea, nu tocmai lină, de mănăstirile Neamț și Secu, și autorul unei opere manuscrise impresionante, care a fost cernută și valorificată în foarte mică măsură până astăzi: primul volumaș, care îi poartă numele, deși nu el este autorul

⁴ Ieromonahul Iosif (Pavlinciuc), *Călătoria la Ierusalim a ieromonahului Andronic Popovici în 1859*, articol publicat duminică, 30 mai 2021, pe pagina de internet: <https://www.ortodoxmd.eu/calatoria-la-ierusalim-a-ieromonahului-andronic-popovici-in-1859/>.

⁵ Pentru viața și activitatea ieromonahului Chiriac Dobrovici, vezi Melchisedec Episcopul, *Mitropolitul Grigorie Țamblac. Viața și operele sale*, București, 1884, p. 63; Petronel Zahariuc, *Călătoria ieromonahului Chiriac din Mănăstirea Secu la Muntele Athos (1840-1841)*, în „Analele Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza»”, s. n., istorie, LXI, 2015, 249-251.

⁶ *Călătoriile călugărului Chiriac de la Mănăstirea Secul*, publicate cu introducere și adnotări de George Giuglea, București, 1936, pp. 14-32.

⁷ Dinu Poștarencu, *Mănăstirea Noul Neamț*, Chișinău, 1994, p. 4-11; Ion Negrei, Maria Danilov, *Mănăstirea Noul Neamț*, în *Mănăstiri și schituri din Republica Moldova*, redactor științific Andrei Eșanu, Chișinău, 2013, 469-505.

lui, a apărut în România chiar în anul morții sale, 1893⁸, iar următorul volum, în limba română, îngrijit de episcopul Dorimedont Cecan, a ieșit de sub tipar după o sută zece ani, în 2007, cuprinzând interesantele sale memorii (*Aduceri aminte <1820-1892>*)⁹.

După 2007, an de răscrucă în cunoașterea biografiei și a operei ieromonahului Andronic, dintre manuscrisele sale s-au mai publicat sub nume relativ diferite: *Istoria icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la mănăstirea Neamț*¹⁰, *Călătoria la Sfântul Munte Athos*¹¹, cinci volume din *Istoria Sfintelor Mănăstiri Neamț și Secu*¹², catagrafia odoarelor „bisericii mari și a

⁸ Andronic Badenschi, *Despre Eteria sau Zavera de la 1821* (extrase dintr-un manuscris al său autograf), ediție de Constantin Erbiceanu, București, 1893, pp. 3-6.

⁹ Schiarhimandritul Andronic (Popovici), duhovnicul și starețul Mănăstirii Noul Neamț, *Aduceri aminte (1820-1892)*, apare cu binecuvântarea Prea Sfințitului Dorimedont, Mănăstirea Noul Neamț, 2007, 171 p.

¹⁰ „Pentru sfânta icoană cea făcătoare de minuni a Preasfintei și Preablagoslovitei, slăvitei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururi fecioarei Mariei, care se află în sfânta monastire Neamțul și pentru minunile cele mai presus de fire ce au făcut Preacurata Maica lui Dumnezeu aicea, după vremi”, manuscris, păstrat la ANRM, Fond 2119, op. 3, nr. 45, 23 file, editat de Luca Diaconu, în vol. *Icoana bizantină a Maicii Domnului de la Mănăstirea Neamț. Considerații istorice, artistice și teologice*, Iași, Editura Doxologia, 2010, pp. 251-276. Alte manuscrise ale acestei „istorii”, cu date foarte importante privitoare la relațiile moldo-bizantine, au fost mult discutate în istoriografia românească (Alexandru Elian, *Moldova și Bizanțul în secolul al XV-lea*, în *idem, Bizanțul, Biserica și cultura românească. Studii și articole de istorie*. Carte tipărită cu binecuvântarea IPS Daniel Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Editura Trinitas, Iași, 2003, p. 57-65; Arhimandritul Ciprian Zaharia, *Iosif I Mușat întâiul mare ierarh român. Noi mărturii privind viața culturală și spirituală a Moldovei în secolele XIV și XV*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1987, p. 256-295; Ștefan S. Gorovei, *Între istoria reală și imaginar. Acțiuni politice și culturale în veacul XVIII*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2003, p. 23-85.

¹¹ Ieromonahul Andronic, *Călătoria la Muntele Athos (1858-1859)*, editor Petronel Zahariuc, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, 251 p.

¹² Andronic Popovici, *Istoria Sfintelor Mănăstiri Neamț și Secu*, I, transcrierea și prelucrarea textului de Ion Gumenâi, studiu introductiv de Pr. Dorimedont Bădărău, Chișinău, Editura Lexon-Prim, 2016, 344 p., II, 2019, 212 p.,

celorlalte biserici din Sfânta mănăstire Neamțul și a ecle-siarhiei”, după o copie din 1857 a duhovnicului Andronic¹³, precum și lucrarea polemică despre Sofronie Vârnav¹⁴.

Nu voi relua aici datele biografice și bibliografice adu-nate în prefața manuscrisului pe care l-am publicat în 2015¹⁵ și în articolul din „Analele” Facultății de Istorie din Iași¹⁶ despre *Călătoria și istoriia pentru Sfântul Munte Athos*, ci îmi voi îndrepta privirea, fie și pentru o „repede ochire” asupra acestui nou, dar vechi, manuscris despre *Călătoria la Sfântul Mormânt* și despre *Istoria Ierusalimului*. Din capul locului trebuie să spun că între cele două manuscrise este o continuare firească și o asemănare destul de mare: continuare firească, pentru că drumul, călătoria și pelerinajul au ca punct de plecare și de întoarcere Muntele Athos (ieromonahul Andronic a plecat din Sfântul Munte la 13 ianuarie 1859, întorcându-se aici la 6 mai 1859), și o asemănare foarte mare, deoarece la scrierea *Călătoriei la*

III-IV, 2020, 320 p., V, transcrierea și prelucrarea textului de Ion Gumenâi, cuvânt înainte de Ion Gumenâi, 2021, 644 p., VI, transcrierea și prelucrarea textului de Teodor Candu și Ion Gumenâi, cuvânt înainte de Ion Gumenâi și Teodor Candu, 2022, 267 p.

¹³ Petronel Zahariuc, *O contribuție la istoria mănăstirii Neamț. Două izvoade cu odoarele ei (1800 și 1856)*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»”, LIV, 2017, p. 335-369.

¹⁴ „Dovediri din Sfintele Scripturi pre care le-am cules spre a să ști lămurit cum că în anii aceștea s-au ivit un nou eretic în Moldavia, despre carele nu trebuiaște a dormita păstorii pravoslavnicii Biserici” (ANRM, Fond 2119, ms. 57, 38 file), la Petronel Zahariuc, „*Popa Vârnav zice da!*” *Noi informații din biografia unui unionist: Sofronie (Scarlat) Vârnav*, în volumul *160 de ani de la Unirea Principatelor. Oameni, fapte și idei din domnia lui Alexandru Ioan Cuza*, volum editat de Petronel Zahariuc, Adrian-Bogdan Ceobanu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2020, pp. 161-184 (fragmente).

¹⁵ Petronel Zahariuc, *Introducere la Ieromonahul Andronic, Călătoria la Muntele Athos (1858-1859)*, p. 7-44.

¹⁶ Petronel Zahariuc, *Sur le hiéromoine Andronic des monastères de Neamț et de Secu et sur son voyage au Mont Athos (1858-1859)*, în „Analele Științifice ale Universității «Al. I. Cuza»”, s. n, istorie, LXII, 2016, 151-197.

Sfântul Mormânt autorul s-a folosit de istorii mai vechi rusești, printre care s-a aflat și cea a ieromonahului Ierotei¹⁷, iar la redactarea *Istoria Sfintei Cetăți a Ierusalimului* a folosit o traducere mai veche, tot după o carte mai veche rusească, așa cum *Istoria Sfântului Munte Athos* este o traducere, preluare și prelucrare a cărții lui Serafim Sviatogoreț (Vesnin), *Călăuza* (ghidul, proschinarul) *Sfântului Munte Athos*, publicat la Sankt-Petersburg în 1854¹⁸. Mai mult, asemănarea decurge și din faptul că ambele istorii, și a Muntelui Athos și a Ierusalimului, au fost traduse de ieromonahul Chiriac, iar traducerile au fost luate în Basarabia de ieromonahul Andronic, care le-a preluat în lucrările sale. Și Chiriac le-a folosit în cele două texte ale sale, despre Muntele Athos și despre Ierusalim, însă mult prescurtate. De la acesta din urmă a rămas și o copie sau o traducere de sine-stătătoare din Josephus Flavius, *Istoria risipirii Ierusalimului*, păstrată într-un manuscris în colecția mănăstirii Noul Neamț și într-un miscelaneu („Rozisc”, alcătuit de Sfântul Dimitrie al Rostovului) din biblioteca mănăstirii Neamț¹⁹. Ieromonahul

¹⁷ Ieromonahul Ierotei de la Lavra Pecerska, *Дневныя замѣтки во время путешествія по Свѣтымъ Мѣстамъ Востока*, Kiev, 1863.

¹⁸ Serafim Sviatogoreț (Vesnin), *Путеводитель по Св. Горя Атонской и указатель ея святыхъ и прочихъ достопамятностей*, Sankt-Petersburg, 1854. Ambele cărți se află în biblioteca mănăstirii Noul Neamț (ANRM, Fond 2119, op. 6., nr. 285 <cartea ieromonahului Ierotei>, nr. 269 <cartea lui Serafim Sviatogoreț>. Pentru biblioteca veche a mănăstirii Noul Neamț, vezi Maria Danilov, *Repere în istoriografia bibliotecii mănăstirii Noul Neamț. Probleme și interpretări*, în „Tyrageția”, s. n., istorie-muzeologie, 8 (23)/2, 2014, 173-182; Igor Cereteu, *Contribuții la istoria bibliotecii mănăstirii Noul Neamț*, în „Revista de Istorie a Moldovei”, 99/3, 2014, 33-55; Igor Cereteu, *Valori cărțurărești din biblioteca mănăstirii Noul Neamț (tipărituri din secolele XVI-XIX)*, Chișinău, 2021, 992 p.

¹⁹ Petronel Zahariuc, *Introducere la Ieromonahul Andronic, Călătoria la Muntele Athos (1858-1859)*, p. 14-21. Pentru circulația operei lui Josephus Flavius în spațiul românesc, vezi Paul Cernovodeanu, *Receptarea operei lui Josephus Flavius în veche literatură română*, în „Revista Istorică”, s. n., t. III, nr. 3-4, 1992, p. 287-302.

Andronic a copiat această *Istorie* în manuscrisul pe care îl publicăm acum.

Partea originală, în fiecare dintre cele două lucrări ale lui Andronic, atât în cea privitoare la Muntele Athos, cât și în cea privitoare la Ierusalim, constă în descrierea pe care cronicarul o face călătoriei sale și pe care pelerinul o face trăirilor sale, precum și în completările aduse textelor istorice traduse, prin folosirea și a altor cărți și prin inserarea, pe ici, pe colo, a propriilor impresii generate de vederea unui oraș, a unui monument etc. sau de slăvirea unui Sfânt sau a unor sfinte moaște. Din acest punct de vedere, călătoria la Ierusalim este mult mai vie decât călătoria la Muntele Athos, cuprinzând o mulțime de observații personale, de fapte și de întâmplări. Din cele 118 pagini ale manuscrisului, aproape jumătate cuprind observații directe ale autorului.

Această lucrare a ieromonahului Andronic a rezultat în urma unei călătorii, a unui pelerinaj și a unei dorințe, parțial realizată, de a fi istoric al Bisericii, atât al mănăstirilor unde s-a călugărit și unde și-a dus viața, mănăstirile Neamț, Secu și Noul Neamț, cât și al Bisericii Ortodoxe în general²⁰. Autorul și-a numit lucrarea „călătorie”, nu atât pentru a consuna cu spiritul veacului al XIX-lea²¹, în care călătoria și vilegiatura intră în cotidian pentru cei bogați și nu numai, ci mai mult în urma traducerii cuvântului rusesc *putevoditel*, care s-ar putea traduce și prin *călăuză* sau *ghid* către și la Locurile Sfinte, apropiindu-se de înțelesul cuvântului grecesc *proschinitar*. În Moldova și în Țara Românească au circulat în secolele XVIII-XIX

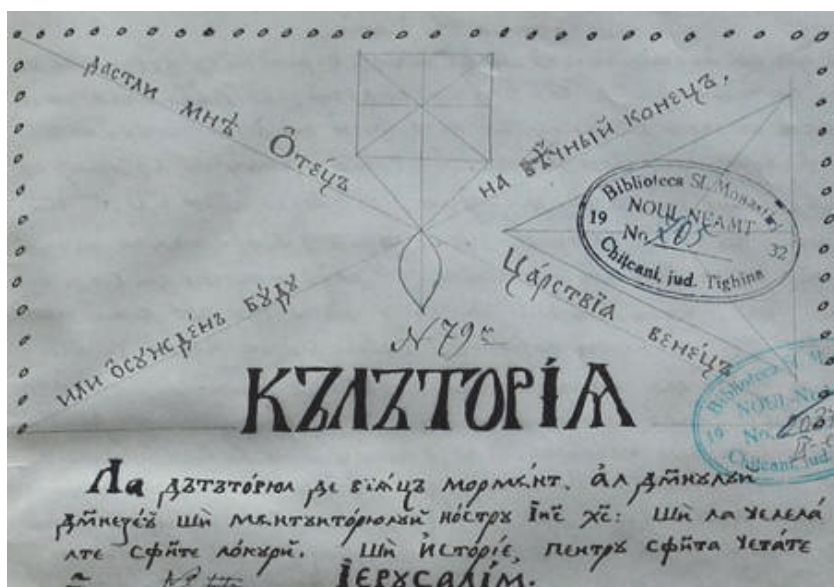
²⁰ Valentina Pelin, *Paisianismul în contextual cultural și spiritual sud-est și est European (sec. XVIII-XIX)*. Ediție îngrijită de Andrei Eșanu și Valentina Eșanu, Chișinău, 2014, p. 209-211.

²¹ Florin Faifer, *Semnele lui Hermes. Memorialistica de călătorie (până la 1900) între real și imaginar*, Editura Minerva, București, 1993; Mircea Angheliescu, *Lâna de aur. Călătorii și călătoriile în literatura română*, Editura Cartea Românească, București, 2015.

Călătoria la Dătătorul de Viață Mormânt al Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și la celelalte Sfinte Locuri și istorie pentru Sfânta Cetate Ierusalim

În anul 1859, de la nașterea Izvorului Minunilor și Pricinitorului a toată bunătatea, Hristos Mântuitorului, aflându-mă eu în Sfântul Munte Athon și hotărând în mintea mea cum că nu am a petrece pentru totdeauna întru acel Sfânt Loc și fiindcă întru învățătură sînt nepedepsit¹, abia acum începând a învăța învățeturile duhovnicești ale Sfinților Părinți, și voind ca și după a mea eșire din Sfântul Munte să-mi fie însemnare sfințeniile acestui loc spre neuitare în viitoriu, am chemat darul lui Dumnezeu spre ajutoriu, întru aceasta carele luminează inimile și înțelepțește voirile cele bune. Și, lăsând tot féliul de înteres zădarnic, m-am apucat și am scris pe scurt faptele, luptele și izbândirile cele vitéze ale bărbaților celor nevoitori și pustnici mari, precum și monastirile, și schiturile și toate bisericuțile cu chiliile sihăstrești dintru toată cuprinderea Sfântului Munte Athon pre care m-au învrednicit Cel mult întru milă Domnul, prin mijlocirile Preacuratei Maicii Sale, de le-am văzut cu ochii miei, iară ale Sfinților acelora, carii mai înainte ș-au săvârșit viața cu mari lupte și nevoie

¹ „Neînvățat”.

Începutul manuscrisului (f. 1 r.).

postnicești și a altora carii cu mărturisirea mucenicăște s-au luptat, după cum le-am auzit și după cum m-am adevărit de la alții Sfinți scriitori de mai înainte, așa le-am și pus de față pre toate, știind cum că tot sufletul acela ce să nevoiaște, ca să se mântuiască trebuiaște să învețe cu smerenie pre acelea câte nu le știe și să învețe și pre alții câte s-au învățat bine și au cunoscut el.

Însă să se știe și aceasta, cum că și acela ce nu suferă ca să învețe cele bune pre care nu le știe sau după ce le va învăța nu voiaște ca să propoveduiască cu râvnă dumnezeiască și cu dragoste frățască la cei ce nu știu, că adevărat are dracul nebuniei, căci izbândirile Sfinților bărbați sînt pildele cele desăvârșit(e), cu care să apropie de Hristos cei ce iubesc pre Hristos, că acestea pot să lucreze la fiiștecările iubitoriu de Hristos ca să aștepte zioa și ceasul când să purceagă din viața aceasta și să călătorească vesel ca să priimească pre Preadulcele Mântuitoriu Hristos, precum îi poftea și Sfântul Marele Apostol Pavel.

Nu te uita, dar, iubitele cetitoriu al acestei istorisiri, la alcătuirea eii, sau la cuvinte sau de s-au scris cu meșteșugu dăscălesc sau fără meșteșugu, ci o priiméște cu voioasă inimă, căci folosința nu să pricinuiască din meșteșugul alcătuirii, ci din noimile adevărului, precum învață și Sfânta Scriptură, zicând: „deșchideți rostul tău cu Cuvântul lui Dumnezeu și cu judecată dreaptă”. Și iarăși: „să nu uiți niciodinioară de a povesti sfaturile bătrânilor celor sfinți, pentru că și acia le-au învățat de la cei ce au fost mai înainte decât dânșii”. Că pentru aceasta mai mult și călătoria am făcut eu, numai și numai ca să priimesc sfătuirea de la bărbați cu fapte bune și sfințiți și să câștig ceia ce nu o aveam, de vréme că foarte bine am cunoscut, cum că și cel ce era mai sfânt decât toată lumea, adevăd dumnezeescul și Marele Apostol Pavel, încă au umblat de la Tarso până la Ierusalim pentru ca să întâlnească pre Sfinții Apostoli, pre Petru și pre Iacov, precum însuși scrie: „m-am suit (zice)² la Ierusalim ca să văzu pre Petru”. Adevăd nu era din destul la Pavel numai vestea lui Petru, ci voia și să silea cu multă trudă ca, mergând, să-l și vază. Și pentru aceasta și eu, păcătosul, de multe ori cetiam istoriile care scriu pentru Sfântul Munte și pentru sfințeniile din el și pre toți câți îmi spunea cum că au fost pre sfântul acesta pământ cu nepovestită fierbinteală din inimă îi cercetam și îi rugam ca să-mi spue de toate céle ce au văzut. Însă, până ce nu am văzut eu cu însumi ochii miei, nicidecum nu mă puteam odihni.

Apoi, voind a mă duce și la Palestina și a vedea și acolo Sfintele Locuri și a mă închina și acelora, unde s-au născut Domnul nostru Iisus Hristos și au umblat trupéște cu Preacuratele Sale picioare și minunile céle multe au săvârșit și au pățimit și s-au îngropat și au înviat a treia zi dupre Scripturi, me-am făcut mai întâi această socoteală: oare ce folos poate să dobândească cineva în călătoria cătră Sfintele Locuri. Și am

² Parantezele autorului.

cunoscut că foarte mult folos aduce la tot omul această călătorie, pricinuindu-i multe mijloace spre a-și îndrepta năravurile și a-și înălța simțirile sufletești cătră Dumnezeu. Însă, deaca călătoria va călca Sfintele Locuri cu cea din inimă adevărată dragoste cătră dânsule și cu socotință despre întâmplările ce au fost și care s-au săvârșit întru dânsule și despre pricinuitoarii sfințeniei și ai slavei, carii au adus această cinste acestor locuri prin nevoințele lor, pentru că este știut cum că orișicine călătorește prin asemenea primejdioasă căi cătră aceste locuri nu călătorește pentru altă pricină, ci sau pentru ca să-și împlinească niște făgăduinți date înaintea lui Dumnezeu, în vreme de nenorociri și de boale, sau pentru ca să mulțumească lui Dumnezeu la acéle locuri pentru oareșicare faceri de bine ce va fi dobândit, sau pentru dragostea cea cătră Sfinții carii au proslăvit în vremea pământestii lor vieți pre aceste locuri cu sfințeniia vieții și cu minunile ce au făcut, sau pentru ca să facă o istorisire despre acéle locuri, mai lămurită, carele lucru iarăși nu este prihănit, numai deaca călătoria scriitoriu își are în mintea sa cum că numai pentru înseși slava lui Dumnezeu doréște a o face aceasta și nu pentru ca să-și tragă asupra sa slava de la oameni, din caré osteneală apoi nu este nici un folos. Și, iarăși, luându-și bine aminte cum că are să vorovească nu pentru mic lucru, ci pentru acel mai însemnat loc al lumii, adecă pentru Ierusalim, zic: în carele loc să créde din predanii, cum că iarăși aicea va fi și cea de pre urmă pogorâre a lui Hristos, unde au fost casele céle înpărâtești ale lui David Prorocul. Pentru aceasta, căci că pământul acela este în mijlocul lumii și pentru că în carele loc s-au dat poruncile, ca întru o scoală, întru același să va face și cercetarea pentru dânsule de le-au păzit oamenii precum să cuvine.

Ni să cuvine însă să știm și aceasta, cum că nu numai acum, în zilele noastre, este obiceiul de a mérge omenirea pre la Sfintele Locuri și mai ales la Ierusalim, ci cu mult mai mulți să ducea și în vrémele véchi, încă înainte de întruparea lui

Dumnezeu Cuvântului. Că în israilteneasca Biserică a Vechiului Testament era legiuire hotărâtă ca în tot anul să călătorească fiecarele israiltean și să vie în Ierusalim ca să se închine adevăratului Dumnezeu, precum o adeverează aceasta și pentru Mântuitorul nostru Sfântul Evanghelist Luca, zicând: „și să ducea părinții Lui în fiișticarele an în Ierusalim la praznicul Paștilor. Și când au fost de doisprezece ani, suindu-se ei în Ierusalim dupre obicéiul praznicului și sfârșind zilele când s-au întors ei, au rămas Iisus Pruncul în Ierusalim și nu au știut Iosif și muma Lui” (Cap. 2 stih. 41, 42, 43).

Deci această rânduală să făcea atunci, ca o închipuire a rânduelii acestei de acum. Căriia pilde trebuiaște a-i urma și mai cu mare sârguință tot neamul creștinesc deaca poate. Căci, în darul nou are pildă a creștineștii cercetări pre la Sfintele Locuri, mai întâiu chiar pre însăși pre Cea Fără de Prihană, pre Preacurata Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, de care spun predaniile cum că după Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos la ceriuri ia iubia să încungiuire adeseori Sfintele Locuri în Ierusalim și să se roage Fiiului și Dumnezeului său și să sărute cu dragostea cea de mumă sfânta puiatră a gropii Lui, ceii de viață dătătoare, în caré să odihnisă d(u)mnezeescul adormit de trei zile. Și de acolo cu liniște să depărta pre la Sfânta Golgotha și pre la toate locurile închinându-să, făcându-o aceasta spre neprecurmată aducere aminte de viața lui Hristos cea de pre pământ, și de patima și de moartea lui.

Muntele Eleonului, de unde s-au înălțat la ceriuri Domnul nostru Iisus Hristos, au fost cel mai iubit loc al singuratecei rugăciuni a pururea Fecioarei Mariei, Născătoarei de Dumnezeu, căriia în urma și Sfintele Mironosițe, Maria Magdalena și celelalte. Iară ticăloșii iudei, după ce au auzit cum că Mariia, muma lui Iisus cercetează Golgotha, peștera Mormântului și pre celelalte Sfinte Locuri, îndată au pus înfricoșate străji înprejurul tuturor locurilor acelora. Ci în zădar s-au ostenit, căci prin toate piedecile ce îi pusese ei în cale, dumnezeiasca